

Årsrapport 2023

Gudstjenesteudvalget og stiftspræsten for gudstjeneste og forkyndelse.

Konkrete tiltag, møder, kurser, konferencer m.v. i 2023:

Tirsdag d. 3. januar: Gudstjenesteudvalgsmøde i Landemodesalen i Viborg. Der henvises til offentligt tilgængeligt referat fra mødet.

Tirsdag d. 17. januar: Fyraftensforedrag med sygehuspræst Annette Hedensted Vinther om "Det lille ritual". *Hvordan laver vi hjemmealtergang, og hvordan bruges bønner i hjemmet ved begravelsessamtalen eller ved sygelejet eller efter døden er indtrådt? Er vi som præster for blufærdige til at foreslå et lille ritual eller en fri bøn?*

Kurset var blevet efterspurgt af nogle præster, men det måtte desværre aflyses pga for få tilmeldte (Vi havde sat 5 som minimum. Der tilmeldte sig 2).

Torsdag d. 19. januar: Stiftspræstemøde

Mandag d. 30. januar – onsdag d. 1. februar: Deltagelse på FUVs gudstjenestekonference 2023 i Haslev, hvor årets tema var **Medspil. Liturgi – leg – dannelse**. Og følgende beskrivelse: *Med udgangspunkt i en legende tilgang til liturgien vil konferencen fokusere på samtalen om gudstjenesten. Kommer liturgiens hensigt til udtryk – og sætter den sig som erfaring hos gudstjenestedeltagerne? Kan man tale om kvalitet i en gudstjeneste – og i givet fald hvordan?*

Næsten hele udvalget havde heldigvis mulighed for at deltage og det gav meget inspiration. Jeg måtte desværre selv afbryde deltagelsen pga. min kones hasteindlæggelse, men de andre fandt konferencen meget givende.

Mandag d. 6. marts – onsdag d. 8. marts: Deltagelse på uddannelseskonsulenternes fællesmøde. Når jeg nævner det i denne sammenhæng, er det fordi vi denne gang bl.a. havde fokus på gudstjenestesparringen med de nye præster. Det er et særdeles vigtigt område og fylder en hel del hos mange af mine uddannelseskonsulentkolleger. Dette arbejde falder sammen med min stilling som stiftspræst for gudstjeneste, hvor jeg også indimellem er til kirkerums- eller højmesse-sparring hos erfarne præster. Især hvis de har skiftet stilling og kommer til et sogn med et liturgisk udfordrende kirkerum.

Det er i høj grad gennem de frivillige og obligatoriske højmessebesøg jeg får indblik i, hvad – især de nye – præster har mest fokus på og største problemer med. Disse indsigter og erfaringer drager jeg selvsagt også nytte af i arbejdet med gudstjenesteudvalget.

Tirsdag d. 14. marts: Gudstjenesteudvalgsmøde hos Heidi Røn i Vandborg. Der henvises til offentligt tilgængeligt referat.

Tirsdag d. 11. april: Stiftspræstemøde

Mandag d. 17. april: Møde i planlægningsgruppen for Leitourgia (Fællesnordisk liturgisk netværk). Konferencen foregår i 2023 i Danmark og jeg er medarrangør af programmet og alt det praktiske.

Onsdag d. 26. april: kursus om Vielsestaler og -samtaler v/ sognepræst og master i homiletik, Arne Mårup fra Hjerting. Kurset var med god deltagelse (10 personer) og var blevet efterspurgt især af en del nye præster. Desværre faldt det oven i et andet større arrangement, som forhindrede deltagelse fra flere interesserede. Vi overvejer derfor en gentagelse.

Fredag d. 28. april: Deltagelse af alle stiftspræster på stiftets Visionsdag, arrangeret af biskoppen og Stiftsrådet. Gudstjenesteområdet kom også ind som ét af fem områder under visionerne.

Torsdag d. 25. maj: Gudstjenesteudvalgsmøde. Mødet måtte desværre af forskellige årsager aflyses og udskydes.

Tirsdag d. 6. juni: Kursus for organister om brug af popmusik ved kirkelige handlinger v/ organist Christian Verdoner Larsen, Sunds kirke. Vores organist og kirkemusiker i gudstjenesteudvalget, Thomas Olesen, Harrevig pastorat, sendte nedenstående tilbagemelding efter kurset, som nok er relevant at have med i en årsrapport, da den peger på et problem, som vi kender til fra andre kursusudbud:

Jeg kan fortælle, at vi i dag har haft en hyggelig kursusdag i Sunds om at spille 'popmelodier' på orgel. Der var kun 3 deltagere (ud over mig selv), men jeg tror, at de alle fik noget godt med derfra. Jeg ved ikke, hvordan vi kan ramme flere organister med budskabet om vores kurser. Deltagerne gav udtryk for, at de ikke troede, at ret mange kendte til kurset i dag. DAP er ikke en effektiv kanal, da mange (læs: de fleste) MR ikke giver deres ansatte besked om de tilbud, der kommer der. Jeg ved ikke, om folkekirkens nye intranet er bedre til den slags?

Vi arbejder med problematikken på de fælles stiftspræstemøder og håber at det nye FIN (Folkekirkens Intranet) vil åbne op for nye løsninger til at få kursustilbud mere målrettet ud.

Onsdag d. 7. juni: Årsmøde for alle mentorer i stiftet, hvor jeg er tilrettelægger af dagens program og som regel selv står for noget af undervisningen og orienteringerne. Vi har i 2023 færdiggjort et stort materiale til alle mentorer: ""Mentors vejlederkompendium", som bl.a. også inddrager samtaler om rigtig mange aspekter af det, der har med gudstjenestearbejdet at gøre – og derfor også er relevant at nævne i denne sammenhæng.

Torsdag d. 8. juni: Homiletisk kursusdag i Viborg stift. En hel dag med foredrag og "Prædikenbeskrivelse" hvor kursisterne prædiker for hinanden og derefter modtager feedback fra tilhørerne/kollegerne efter fastlagte regler. Det er et obligatorisk kursus for nyuddannede præster, men er åbent for alle – også erfarne præster.

Tirsdag d. 15. august. Stiftspræstemøde

Fredag d. 1. september i Kjellerup sognehus: Fortællekursus for børn v/ Astrid Gulddammer. Kurset var målrettet undervisning af konfirmander og minkonfirmander og der var 18 deltagere, hvoraf de 14 var K&K-medarbejdere. Tilbagemeldingerne var meget positive: dygtig underviser og stort udbytte.

Fredag d. 8. september: Stiftsamenighedsrådsstævne i Tinghallen, Viborg: Alle stiftsudvalg er til stede med "boder" og repræsentanter fra stiftsudvalgene. Vi havde for vores del en række forskellige foldere og kort med og fik præsenteret og snakket med mange menighedsrådsmedlemmer om vort arbejde.

Onsdag d. 13. september: Gudstjenesteudvalgsmøde i Harre kirke

Tirsdag d. 31. oktober – fredag d. 3. november: Leitourgia (Fællesnordisk liturgisk netværk). Møde i Haslev på kursuscenter Emmaus under temaet: "Og Ordet blev sang", hvor vi var flere fra udvalget, der denne gang kunne deltage. Det var som sædvanlig meget inspirerende at være sammen med kolleger fra alle de nordiske lande. Der var i år rekord med 70 deltagere. Jeg var som før nævnt med i planlægningsgruppen og vi fik alle ros for et flot tilrettelagt og gennemført program med stor bredde og dygtige foredrags- og oplægsholdere.

Onsdag d. 8. -torsdag d. 9. november: Deltagelse i FUVs konference i Fredericia om decorum (med indbudte deltagere). En del af decorum-debatten og -problematikken berører i høj grad også gudstjenesteområdet, så det var meget relevant at deltage og tage erfaringer og viden med ind i gudstjenesteudvalgets arbejde.

Fredag d. 17. november: kursusdag om begravelser og begravelsestaler v/ Iben Munkgaard Davids, Kolding. Indholdet drejede sig om den problematik, at de pårørende i mange tilfælde ønsker at få lov at sætte deres personlige præg på begravelsen. Det gælder i forhold til hvilken musik, der skal spilles eller hvilke ord, der skal lyde om afdøde. Det kan også være, de har ønsker til sange eller oplæsning af et digt, de selv har forfattet om afdøde. Spørgsmålene er derfor: Hvor langt skal man som præst gå for at komme dem i møde? Findes der grænser? Hvordan integrerer vi de særlige ønsker, så de enkelte dele i liturgien forenes og ikke går i alle retninger. Hvordan får vi talen til at afspejle samtalen med de pårørende, så vi kommer familierne i møde, men samtidig er tydelige i det kristne budskab?

Der var 10 kursister (præster) tilmeldt og det blev et meget givende kursus hvor alle gav udtryk for glæde over at dette påtrængende emne blev taget op på kvalificeret måde. Vi overvejer at gentage det, da der var en del, som gerne ville med, men som var forhindrede den dag.

Tirsdag d. 21. november: Homiletisk kursusdag i Viborg stift. Svarende til samme dag d. 8. juni. Obligatorisk kursus for nyuddannede præster, men er åbent for alle – også erfarne præster. Det ligger således både i regi af mit arbejde som uddannelseskonsulent og gudstjenesteudvalgets udbud af kurser.

Tirsdag d. 5. december: Stiftspræstemøde

Udvalget:

Udvalget er efter nogle turbulente år kommet ind i en roligere periode med et stabilt udvalg og et godt flow af møder. Vi er ved at have lært hinanden lidt at kende og har mange gode og vigtige drøftelser på møderne. De største udfordringer er at finde ud af hvad der er mest behov for lige nu. Og så at få vores kursustilbud synliggjorte, når vi har fået ramt noget, der er relevant og efterspurgt. Der er generelt alt for få tilmeldte til de ting vi laver. Og meldingerne er, at det ikke er fordi det er kedelige eller irrelevante ting, men at vore tilbud ikke bliver set.

Vi afventer også nogle tip fra Stiftsrådet fra deres drøftelser af visioner for gudstjenestelivet i stiftet – hvad de mener kunne være relevant, vi sætter fokus på i de kommende år.

Derudover afventer vi at det nye tiltag fra biskopperne, nemlig et "Liturgisk Forum", kommer i gang og kan være med til at sætte fokus og retning på liturgiarbejdet i Danmark. Det vil være naturligt at der er en stæk kobling mellem dette forum og gudstjenesteudvalget i stiftet.

Konsulentarbejdet:

Jeg vil minde om, hvad jeg også nævnte i forrige rapport, at jeg foruden at være sognepræst og stiftspræst for gudstjeneste også er ansat som stiftets uddannelseskonsulent. Det medfører at jeg løbende er ansvarlig for omkring 20 nye præsters efteruddannelse under "Ny Præst", hvilket inkluderer et obligatorisk besøg af gudstjenestekonsulenten, men i praksis næsten altid bliver til to besøg.

Første gang er lige efter ansættelsen – og gerne inden indsættelsen af den nye præst. Her hjælper jeg dem med at finde sig til rette i rummet og liturgien i lige netop deres lokale kirke(rum). Dernæst (efter knap 1 år) en obligatoriske liturgisparring. Denne sker efter en højmesse, hvor jeg deltager og efterfølgende har en snak med præsten. Det er to ting, der fylder en del på min "stiftspræstekonto", da det bliver til omkring 20 møder på et år - tillige med en del lange kørsler, da Viborg stift geografisk er et ret stort område.

De to liturgiske besøg er ikke en del af min ansættelse som uddannelseskonsulent og "æder" derfor en hel del af min tid som stiftspræst.

Jeg er, som også tidligere nævnt, ansvarlig for stiftets mentorkorps. Det er obligatorisk, at alle nyuddannede præster skal have en mentor tilknyttet og vi har ca. 20 mentorer i stiftet, som jeg har tæt kontakt til og bidrager med undervisning af. Hvor jeg overfor de nye præster mest tager mig af højmesserne og de "klassiske" gudstjenester, tager mentorerne sig af de kirkelige handlinger (vielser, begravelser, lørdagsdåb etc.) samt "særgudstjenester": andagter, kirkelige handlinger udenfor kirkerummet og hvad der ellers kan være af liturgiske udfordringer.

Der er på denne måde en væsentlig del af min ansættelse som stiftspræst for gudstjeneste, der "smitter af" på mit arbejde som uddannelseskonsulent.

I sidste halvdel af 2023 er jeg af biskoppen blevet opfordret til at deltage i en gruppe af præster (fra primært Haderslev stift), som skal udarbejde nogle alternative liturgier til Store Bededag. Det arbejde er nu afsluttet og vi regner med at kunne lægge ideer og liturgier på stifternes hjemmesider som præster og menighedsråd så kan benytte til eventuelle Store Bededags-gudstjenester i 2024.

Stiftspræst for gudstjeneste
Thomas Felter